

LA MÀ TRENCADA

Exmalt sobre vidre «Caçador»

NOGUES-CRESPO

LA MÀ TRENCADA

REVISTA QUINZENAL DE TOTES LES ARTS

Edicions Joan Merit
Amposta, 53

Barcelona, 11 de desembre de 1924
Any I = Número 3

ELS VIDRES MERAVELLOSOS

Xavier Nogués - Ricard Crespo

Més que un cas d'activitat complementària és la d'aquests dos artistes un cas d'activitat coincident. Cada un d'ells representa una valor completa amb personalitat pròpia i independent. Per això llur col·laboració és perfecte i el seu producte és la síntesi de dues perfeccions.

Però, demés de les dues valors tècniques i estètiques que es fonen en la col·laboració, altres valors psicològiques, no obirables del públic estant, però reals, eleven la cohesió de l'obra conjunta. En Ricard Crespo sent per l'obra d'En Nogués, des de sempre, una admiració cordial, instintiva podríem dir, pel fet que no és el raonament sinó l'intuïció qui l'ha fet néixer. En Xavier Nogués, en veure les seves creacions realitzades en altra matèria que el marc original, en veure la seva obra traduïda amb una cura i una intel·ligència tan identificades amb el seu propi esforç i pensament, sent per En Crespo una devoció sincera i efusiva. Aquests factors d'ordre moral, donen encara a l'actual producció Nogués-Crespo, per damunt de llur admirable perfecció present, una qualitat millor: la possibilitat de superar-se. Per aqueixos factors la identificació dels dos artistes, sempre susceptible d'una compenetració més profunda, no representa en l'un ni en l'altre renúncia de la pròpia personalitat; cada esforç que un d'ells realitza per endinsar-se en la fidelitat de la col·laboració,

enlloc d'allunyar-lo de si mateix, l'acosta a l'exercici màxim de les seves millors virtuts.

Heu's-aquí un cas de superació per la col·laboració. En Xavier Nogués, malgrat la seva trajectòria ascensional, característica del veritable artista, ha arribat a la seva maduritat estètica; suposant que la seva obra perdés aquesta qualitat d'ésser encara millor, no deixaria per això d'ésser bona, de llei, macissa. Per altra part En Ricard Crespo en la decoració dels esmalts sobre vidre ha arribat a un perfecte coneixement de l'ofici. Únicament per elements d'ordre moral, únicament per una elevació dels esperits, els dos artistes poden afinar les seves qualitats ja de si prou depurades. I aquest és el felicí miracle de la seva col·laboració.

Un constant bon gust, una fina austerioritat a la qual el bon barceloní no està acostumat, avesat als enfarrats amb què moltes de les nostres arts decoratives han pretès dissimular llur esferídora buidor, converteixen aquests vidres en matèries precioses. Un elemental deure de l'esperit ens imposa l'obligació indeclinable de contribuir, entre tots, a què aquesta producció no solament no s'estronqui, sinó que trobi al seu entorn un ambient prou dens de simpaties efectives, d'on en pogui fer arrencar una més alta volada.

Havem dit, en començar, que els vidres Nogués-Crespo a les seves excuses qualitats

hi aplegaven la de poder-se encara superar; únicament una intensa continuïtat de treball pot produir aquest rendiment; únicament una acollida encoratjadora per part del públic, sobretot del públic que hi té obligació, pot assegurar aquesta continuïtat.

La comunitat espiritual que ens unix amb els dos artistes, l'espectacle, que havem pogut admirar, del seu treball, i el nostre coneixement de l'ofici, ens permet sosténir aquesta sola exigència—la d'una superior perfecció—amb que condicionem lelogi de llur producció actual. Val a dir que formulem aquesta exigència en la seguretat de què no imosem als dos artistes cap esforç desmesurat, ni tan sols cap preocupació. La superació neixerà per si sola—ja apareix en la encadenament d'una obra amb l'altra—com una condició fluida de l'affinament, per l'exercici, de la personalitat vigorosa d'En Xavier Nogués i de la excepcional duresa tècnica d'En Ricard Crespo.

Aquest prodigi de col·laboració compta, encara, amb un altre element al qual, en esmentar-lo, volem rendir justícia: la sevora Crespo. Si en la labor estètica de qualsquer artistes estrangers trosem l'esposa agermanada a l'activitat del marit, aquest cas és excepcional a casa nostra. La sevora Crespo, com les espouses de determinats ceramistes francesos, sap el que és posar un esmalts i sap el que és preparar-lo. I sap sentir suficientment premiada la seva labor anònima en la pròpia i intel·ligent admiració pels dos artistes.

Barcelona te ara ocasió d'admirar, una exposició dels vidres esmalts d'En Nogués i En Crespo. Sabrà Barcelona i Catalunya donar a l'obra d'aquests artistes l'acollida que es mereix i que tan prometedora serà de noves floracions exquisides? Les nostres notícies ens inclinen a ésser optimistes i contestar-nos afirmativament la pregunta. Aleshores haurérem d'atribuir a aquests vidres d'art una nova qualitat preciosa: la de

desembalitz la sensibilitat del nostre esperit col·lectiu.

Ja en llur producció actual, materialment, les obres són perfectes: cap detall deixat a l'aventura; cap cocejó crua ni passada de foc; enllot l'esmalts s'infla, ni es resseca ni regalima; enllot el vidre es deforma. L'exquista mimeticitat dels dibuixos d'En Nogués, és traduïda sobre el vidre amb la mateixa delicadesa i amb la mateixa aguditat. La condició opaca o transparent dels esmalts, no hi és acceptada com una fatalitat, sinó m'aravollosament aprofitada per fer valdre el seu caràcter.

El vidre, matèria preciosa per ella mateixa, és respectat pels dos artistes, que, enllot d'ofegar-lo amb esmalts, saben fer-li rendir les seves riques qualitats, donant al conjunt de l'obra una harmònica distribució d'espais llisos i d'espais esmalts, sense que això representi cap traba ni limitació de la decoració, sinó visió int. lligent de la valor decorativa del vidre clar i transparent.

La qualitat dels esmalts, portats a la seva temperatura màxima de cocció—punt dolç del qual únicament el coneixement tècnic de l'ofici en pot fer ressortir les dificultats—esdevé d'una perfecció extraordinària. El negre opac dels vidres Nogués-Crespo ha assolit un avellutament, una brillantor tan suau i delicada, com en cap altre esmalts sobre vidre s'hagi vist fins ara a Barcelona.

Les condicions materials són, doncs, perfectes. L'interpretació, la realització i els resultats arriben a un nivell de meravella. Tots els factors que presideixen la naixença de l'obra d'art arriben a graus insospitats de depuració. General és el regneixement de la profunda densitat estètica de l'obra d'En Xavier Nogués. El millor elogi que d'aquesta producció pot, doncs, fer-se, és declarar que en els vidres d'En Ricard Crespo, malgrat la limitació o almenys l'adaptació que tot ofici suposa, l'obra d'En Nogués no perd ni una de les seves incomparables qualitats estètiques.

JOSÉP LLORENS ARTIGAS

DES VARI

En l'insomni que em pren cada dia
quan apunta la llum de l'aubada,
un calfred ressegueix els meus ossos
i un misteri acarona' mon ànima.

Tanco els ulls, i unes llances roentes
en la fosca brillegen i dansen,
bolves d'or cap al sostre s'enfilen,
nuvolades de foc m'envolcallen.

Rostres bells que besí, cabelleres
que mos dits barroers amoixaren,
ulls de foc que en mos ulls s'encenien,
coers ardents que d'amor bategaven,
esfumats a l'entorn giravolten
i fereixen mos ulls a llàncades
i, amb paraules duptoses es mofen
de mos anys i ma vida passada.

I després que han fugit corre-cuita
i han encès el desig en mon ànima,
sento el bes d'una boca invisible,
el perfum d'una rosa ignorada,
la tremor d'unes mans que no em toquen,
el ressò de no dites paraules
i em rebejo en un mar de delícies
que renova designs i enyorances.

Mes de cop les visions s'evaeixen,
sento un pes damunt meu que m'aixafa,
i rodolo abraçat a una roca
pel pendis d'un abisme insondable.

FERRAN AGULLÓ i VIDAL
Del llibre de l'autoritat publicació • Pomes i poemes

MOLTA REMOR I POCÀ SAÓ

(*Much ado about nothing*)

de SHAKESPEARE

(Fragment)

ACTE IV

Escena primera: L'interior d'una església

Entren Don Pere príncep d'Aragó, Don Joan, Leonato, Fra Francesc, Claudi, Benet, Hero, Beatrìu i seguidors

LEONATO. Veniu, pare Francesc; de moment enllistim la pura cerimònia sagramental. Els seus deures particulars ja els defallareu després.

FRA FRANCESC. Senyor, heu vingut per a casar-vos amb aquesta dama?

CLAUDI. No.

LEONATO. Per a ser-hi casat. Qui ve a casar-lo amb ella sou vos, pare.

FRA FRANCESC. Senyora, heu vingut per a ésser maridada amb aquest comte?

HERO. Si, pare.

FRA FRANCESC. Si l'una o l'altra part sap algun impediment pel qual el matrimoni no pogués complir-se està obligat a confessar-ho baix pena de la seva ànima.

CLAUDI. En sabeu algun, Hero?

HERO. Cap, senyor.

FRA FRANCESC. En sabeu algun, comte?

LEONATO. Gosaré a respondre per ell; no cap.

CLAUDI. Ai, el que gosen a fer els homes, el que poden arribar a fer i fan cada moment sense saber el què es fan!

BENET. I això! Interjeccions!... Almenys barreju'n't alguna de riure: Ha, hal Hé!

CLAUDE. Una espera, reverend!... Pare, amb il·licència: Voleu per vostra lluire voluntat donar-me aquesta noia, filla vostra?

LEONATO. Fill, de bon grat, com Déu me la donà.

CLAUDI. I jo, què cosa tinc per a tornar-vos a barata d'un dò tan preciós?

DON PERE. Rex, a no ser que li torneu la filla.

CLAUDE. Princep, vòs m'enseyenyeu de ser agrat!—Va, Leonato, la torneu a pendre.

A un amic no li deu fruita corcada.

D'honor ja no en té res sinò un semblant—

Veniu aquí; mireu com s'enrojola...

Qui no diria que encara és porcella?

Veiieu, de quina falsa autoritat

pot distractar-se el fraül!... Aquest vermeil que li puja a la cara, no és identic

al testimoni honest de la virtut?
Tots els qui la veieu no jurarieu,
pels senyals aparents, que és una verge?
Doncs no! Sap el caliu d'un lit carnal
i la seva rubor no és de modestia
que és de delicte.

LEONATO. Ja em direu, senyor
a què voleu fer cap?...

CLAUDI. A no casar-me;
a no ligar-me amb una dona fàcil.

LEONATO. Cat senyor, si és el cas que vós mateix haguessiu abusat dels seus pocs anys
prenenent-li el ponceillatge...

CLAUDE. Ja m'ho penso
el què em dirieu; que si l'he tastada
em va abraçar com si ja los marit
i això minya el pecat. No, Leonato;
no m'he propassat mai ni de paraula.
M'he comportat vers ella amb la modestia
d'un germà a la germana; amb un amor
sincer i honest.

HARO. I jo, que poiser mai us he semblat d'altra
manera a vós?

CLAUDE. Ai, semblances! Qui sap les que diria...
Si sembliau casta com un galdró
de rosa abans d'obrir-se... I sou lasciva
més que Venus, o més que la feram
que de tan ben peixada s'escalota
en selvatge deslicia dels sensits.

HARO. Està bò el meu senyor, que així es propassa?

CLAUDE. Gentil príncep, perquè no hi dieu res?

DOM PERE. I què, sinò que soc deshonorat
veient com artiscava dar un amic

a una cap-verd de tantes?

LEONATO. Que són dites
o soc jo qui somnió aquestes coses?

JOAN. Senyor, són dites perquè són provades.

BENET. Això no semblen unes noces.

HARO. Diu
que són provades!—Oh, Déu meu!

Exsplat sobre vidre «El vi»

NOGUÉS-CRESTO

CLAUDIO.

— És cert que estic aquí? I aquí hi ha el príncep i el seu germà? És cert que aquesta cara és la d'Hero? I els nostres ulls són nostres?

LEONATO. Tot és així però on voleu fer cap?

CLAUDIO. Només deixeu me fer-hi una pregunta, i vós que li sou pare, convideu-ho a dir la veritat.

LEONATO. — Va, filla meva, com a tal et demano que responguis.

HERO. Dèrmeyu, no em deixist! Com soc perseguida! Quin sou estil d'adoctrinar és aquest?

CLAUDI. Basta que respondueu com li pertoca al vosstre nom,

HERO. — Doncs el meu nom és Hero! Qui el tacrà d'oprobi que no mentí?

CLAUDI. Prou hi haurà algú: Hero mateixa, avui desmenteix la virtut d'aquella altra Hero. Qui va ser un home que parlava amb vos ahir a la nit, tots dos a la finestra, allí entre mitja nit i hora primera?

Si encara sou donzellia responreu,

HERO. — Senyor, no entraonava amb cap vivent a la hora que haveu dit.

DOS PERE. — Doncs no sou vergel—

LEONATO, que ho hagis de sentir

ja em dol, però et diré baix mon honor que jo i el meu germà l'aquest bon comte

LEONATO.

agrenjat, la veiem a aquella hora a la finestra, amb un subjecte vil, i hò deu ser tant que ens va contar ell mateix els vils encontres que secretament i mil vegades ha tingut amb ella.

JOAN. — Fòra, fòra! No anomenem les coses que, per a dir-les sense ofendre, manca de mots honestos el llenguatge. —Dama, em fa patir el teu mal comportament.

CLAUDI. Hero, qui ben posat fòra el teu nom si la meitat de gràcies aparents les tinguessis en seny i bones obres! Ara adéu, tu l'impura i la formosa més que cap altra Adéu, pura inclemència i clement puritat! Per culpa teva tancaré amb pany i clau totes les portes de l'amor. Sempre més portaré als parpelles un lluc de maliciosa que em farà malbé tota beatut, i ja mai més no en sentiré la gràcia.

LEONATO. — No hi ha un home amb un puyal per mi?

(*Hero cau en basco*)

BEATRIZ. — Eh! Cosina, que és això?

JOAN. — Anem-nos-en! Aquestes coses tretes a la llum li roben els sentiments.

(*Surten Don Pere, Joan, i Claudi*)

BENET. — Pobre dama que li ha vingut?

BEATRIZ. Em penso que és morta:
—Assistiu-nos oncle! —Hero! Ai, Hero! —Oncle,
senyor Benet! —Reverent!

LEONATO. No tornesis la mà enreta,
oh etzar, que per tapar el seu deshonor
no hi ha cap altre vel tan escaient
i desitjable com la mort.

BEATRIZ. Cosina,
Hero... veia'm?

FRA FRANCESC. Senyora, consoleu-vos.

LEONATO. I aixecaràs els ulls?

FRA FRANCESC. I és clar. Què cosa
l'en privaria?

LEONATO. Què? Totes les coses
de la terra que li faran memòria
de la ignominia! Com podrà negar
la història que li corre per les venes?
Hero, no visquis, no. Serva els ulls closos,
perquè si jo veieu que en tu és més fort
l'alè de vida que no la vergonya,
girant l'espatria a tot remordiment
et donaria el cop. Jo deshonrat,
i era l'única filla que tenia!
Com li podré retreure a la natura
d'haver sigut escassa? Sent tu sola
encara hi ets de massa! Tandebo
mai no t'agués mirada amb ulls d'amor!
Tandebo hagués tingut prou caritat
per donar acolliment a casa meva
a la mainada d'alguns mendicens;
mai que entrelada i en el llit d'infamia
l'hagués vista, hauria pogut dir:
«Jo no hi tinc part. No em toca la vergonya
de la llevor d'uns homes inconeguts.»
Però és la meva, la que jo estimava
i alabava, la qui era el meu orgull,
tan meva que ni jo m'apertanyia,
no valent res sinò del seu valor.
És ella qui ha caigut dins un bassat,
que el mar no té prou aigua per rentar-la,
ni prou sal per donar un amaniment
a la frescosa perduda de sa carn!

BENET. Tinguer aguant, senyor. Soc tan soportat
que no trobo paraules.

BEATRIZ. Han menit;
hi posaria l'ànima!

BENET. Senyora,
ablit dormireu voça d'ella?

BEATRIZ. Cert que no;
però puc dirmeu-vos fè
que, tret d'elitz, fa un any que li dormiu.

LEONATO. Es provat, és provat! Atès tellement

çò que abans ja era fort com un acer.
Mentirien els prínceps? Mentiria
Claudi, que, de l'amor que li portava,
tot parlant d'impuresa la esbandia
amb llàgrimes dels ulls? Ja pot morir-se;
no la vull veure més.

FRA FRANCESC. Primer, escolteu-me;
si he callat tanta estona, donant curs
als esdeveniments, és que soijava
com s'ho prenia aquesta dama. Veia
mil esclats de rojor que li venien
a flor de gaita, i encara altres mil
d'ignoscents vergonya en la blancor
àngelica, pugnant per a fer fundre
les primeres rojors; i en els seus ulls
un loc que abrusaria el testimoní
dels prínceps contra sa virginitat.
Bescanteu-me de néci; no cregueu
les paraules que dic —ni que s'afirmi
la meva experiència en els sants llibres—
no feu cas de l'edat ni dels meus habits,
si aquesta dolça dama no és culpada
injustament, per un error maligne.

LEONATO. Pare, no ho crec així. Tu veus com jo
que de bò no li resta res, no sent
la voluntat de no afegir el delicte
del perjurí a la seva damnació.
Ella no ho nega, i basquejaries
per a dissimular çò que es demostra
propriament més?

FRA FRANCESC. Senyora, quin és l'home
envers el qual sou acusada?

HERO. Ho diguin
els qui m'acusen; perquè no el coneix.
Si d'un home vivent se cap més cosa
que les que toquen a una noia honrada,
així els meus actes tornin contra mi.
Ai, pare, si treus proves de que un home
parlés amb mi a deshora, o t'assegurés
que ahir a la nit bescanviés paraules
amb criatura nata, treu-me lòra,
odis'm, maritiitza'm fins que em morir.

FRA FRANCESC. Serà que els prínceps estan mal fixats.

BENET. Dos d'ells, per natural són honradissims.
Si un altre ha esgarrat el seu criteri
no ha pogut ser sinò el bastard Joan
que sempre es pensa alguna vilania.

LEONATO. No ho sé. Però si diuen veritat
aquestes mans faran justícia d'ella;
i si la calumnién dono fè
què aquell qui es paga més de si mateix
sabrà qui soc. Encara avui, el temps

Originals de Xavier Nogués per a decoració d'esmalts sobre vidre

no ha ressecat la meva sang, la edat
no m'ha robat l'enginy, ni la fortuna
m'ha arrasat els cabals, ni els mals ètzars
de la vida m'han pres tots els amics,
que no els toqui encarar-se amb un trempe
d'home
de cos ferm i de seny enginyador
i que té medis i un floret d'amics
per a desfer-se d'ells.

FRA FRANCESC. Tingueu espera

i escolteu un consell que us donaté.
Els prínceps han deixat la vostra lila
per morta; la guardeu ben amagada
i fareu públic que de fei és morta.
I vós portieu un dol ben aparent,
poseu bells epitafis a la tomba
de la vostra família, i simuleu
tot el que és propi d'un enterrament.

LEONATO. I què n'acabarem? Quin remei porta?

FRA FRANCESC. Ben cert que en portarà si és fet
com cal;
la inflàmia es girerà en remordiment,
—i això ja és bò—Mes no per això sol
imagino l'engany. D'aquests dolors
n'espero un part més gran. Tots els que sentin
que va morir al moment que la acusaven
se'n doïdran; cada hú trobarà excusa
o pietat per ella; perquè és cosa
que sol passar que quan tenim l'objecte
no n'estimem el preu, però ve un dia
que en som privats, i al allavors, si val,
i si en té de virtuts, que són aquelles
que quan el possem no les veiem!
Això passarà a Claudi, quan sabrà
que les seves paraules van matat-la.
La vida d'ella es tornarà una idea

que no se li mourà del pensament;
cada amable detall de sa presència
ell el veurà endressat d'hàbits més rics,
més commòs, delicat i plè de vida,
sobre el gran horitzó de la seva ànima,
que no quan era viva. I plorarà
si mai hi ha hagut amor en ses entranyes—
i li doldrà la seva acusació,
baldament la tingües per veritable.
Portat així podeu comptar que l'èxit
faisonàrà aquest cas en una forma
més grata del que jo sabria dir.
I fins si fracassés tota altra cosa,
el gran cop a la inflàmia hauria sigut
el suposar la mort d'aquesta dama.
Si no surt bé, llavors amagueu-la
que a qui pateix en l'honra escau així—
en un convent, fora de les mirades,
les murmuracions i les injúries.

BENET. Senyor Leonato, tot i estant per sota
del príncep i de Claudio en vostra estima,
m'hi va l'honor si, vós creieu el frare,
no us ajudo amb aquella devoció
i mirament que posa la vosira ànima
en interès del vostre cos.

LEONATO. La pena
m'ha reblanit talment, que a hores d'ara
em farieu seguir amb un fil.

FRA FRANCESC. A l'obra!
El mal desavesat també ens obliga
a temeis singulars. Veniu, senyora;
mortiu a fi de viure, que poiser
la vostra boda no és sinò ajornada.
Cal tenir paciència i fortalesa.

(Surten Fra Francesc, Hero, i Leonato)

JOSEP LLEONART, trad.

N. La traducció es feia sobre el text anglès de la edició de Cassell and Company (Cassell's National Library) — Londres, 1915.

Original de Xavier Nogués per a decoració d'esmalts: obra vidre

GRISELDA I MIREIA

EGLOGA

A. Melià Font

Nit de son tardoral: els grills callen i el vent.
Si n'hi ha dos minyons llestament caminaires
amb els braços lligats com uns brancs de sarment,
deia l'un:—Hom mesura el silenci dels aires
quan cruixea sota el pas el fullam d'or morent.

I el silenci esborlat un instant s'afegia
en parar-se els amics a esguardar en el cel
mare Venus: llurs cors amb son ritme regia.
—Llunyà estel de l'amor divinal i croc!—
I el silenci es trencava novament: —La follia

de l'ensomni ens ha dut—deia l'altra—ja quir
nostres jacos solius pel guiatge que ens mena
al vergé aponcellat. Mes, si és un el camí,
ma Griselda és tan bruna de la pell i la trena
com Mireia altrament fan ben clar l'ull mari.

—Oh **g**, bruma Griselda! aitalment és colrada
com la terra on peixeix l'estol d'ogues anyals.
—Oh **t**, blonda Mireia! com ~~unes~~ aclofada
entre el tebi escumall de les randes banals,
hores d'ara somnia de la neu a l'albada.

—Si l'una apar el lli, l'altra és com el froment:
a tu el brú i a mi el ros tannateix ens esquevia
com s'escau a la nit sa corona fulgent

Original de Xavier Nogués per a decoració d'esmals sobre vidre

i el dol que per son avi i padri vesteix Mireia.
Cadernera i pinsà soLEN dar naixement
a un cantaire més fi que llurs pares mateixos.

Talment el magraner s'endolceix per l'empelt
del codonyer amarg, embaumant bé els esquixos,
i el pomeret ombríu amb el prouer esvelt.
Així de nostres vides seran millò els escreixos.

Deia l'un:—en son dit l'anell que hi posaré
tindrà una perla bruna. Les altres seran negres
penjants de l'arrecada com fruit de cirerer.
Negres i tut les nits dels nuvis són alegres...
Així Mireia es folgu dels dons que li faré.

Deia l'altre:—a Griselda, de perla nacarina
i un ciselat de voix lín porto ric joell
pel pit. Un mercader de pedreria fina
me'l va donar a canvi de mon corcer novell.
L'anell té un diamant més net que una gavina.

Debatent tals raons els pervingué el matí
amb una gran rialla de llarmes de rotada.
Si duien en els llavis un brot de romani,
els jovencells anaven a veure l'estimada...

Oh els passos de l'amor, com fan curt el camí!

ELEGIA. op. XVII. J. M. LÓPEZ-PICÓ

Dijous algunic.—El nostre petit món intel·lectual...— I jo, quan ho escolto, sonric i em mossaig els llavis. Quin sistemys mètric us serveix, amics, per prendre la mida, per exhibir la magnitud dels mòns de la intel·ligència? Qui podrà dir, petulant d'ell, si un món intel·lectual es petit o gran? Mitj escriptors poden ésser un petit món literari. Un sol poeta pot ésser, i és sovint, un gran, un immens món intel·lectual. Exemple: no cal pas que sortim de Catalunya; cinc anys enrera es publicaven a casa nostra nombre de volums de versos. Tots veiem que aquella maima no era pas pion puta. No ho deiem pel clar, però tenim l'intim convençament que allò no representava una riquesa sinó una dinosaixa. En un any sol eixiren a llum prop de quaranta llibres de poemes, i ara que en sóni lluny constatem que aquella profusió no era pas la demonstració de que existís a Catalunya un gran món intel·lectual. Vegen ara, en canvi: es publiquen menys volums de poesies, se'n publicuen molles encara; amb quatre o cinc llibres excel·lents cada any ja n'hi hauria prou per parlar de la nostra potència literària. Doncs bé: ens adonem de que som més forts, de que treballém menys, però més. Es la eterna bella victòria de la qualitat d'amunt la quantitat. Jo, per la meva part, de totes les obres publicades a Catalunya durant l'any que va a finir, n'esculliria solament, si a triar-ne uns sols una m'obliguessin, la «Elegia» Lópezpiciana. I al estrenyer-la dintre la mà, afirmaria, amb plena consciència i amb altoïsta convicció, que per la virtut d'aquell títol i del nom del seu autor, el nostre petit món literari es un gran món intel·lectual. I no seria pas jo sol a creure-bo...

J. M. López-Picó es un dels cervells d'artista més agrata de Catalunya. Dissent opuscles com dissent columnes formen els pòstits de la plassa de la seva obra poètica; i encara, reconades i portals d'aquesta plassa, cal eixint i els volums de crítiques i proses i antolog-

gies, i els de poesies fora de col·lecció en total una trentena de llibres. Una bella tasca d'home de lleires, que per nosaltres la voldriem. I en relligir tots aquests escrits, que hi trobem? Un poeta; que, en principi, vol dir un home. Dic un poeta: a Catalunya hi ha molts escriptors que es creuen poetes i no passen d'ésser uns bons senyors que escriuen en vers en certs moments emocionats de la seva trista vida. L'obra d'En López-Picó, en canvi, es l'obra d'un poeta, el comentari líric de la seva vida, la crítica pròtica obligatòria de la seva existència com a home, ja que és un home, en principi fixen-sos en la força de voluntat i en el compromís de responsabilitat que jo poso en la paraula «home». Per als llibres Lópezpicianos salta pel davant de les cíliques oficials i dels comentaris catalogadors de la besta professorala universitària i extramunt. Per parlar d'En López-Picó i de la seva obra (els deu anys de «La Revista», seyyors crítics i periodistes, també sou una part

Exmalts sobre vidre. «L'alguia».

NOUJS-CRESTO

de la seva obra) no n'hi hi prou d'ésser un crític, un gran o un petit crític; cal ésser també, i sobretot, en principi, un home. Jo que, en principi, no sóc més que un retrall d'home, voldria provar de penetrar, delicadament, dintre la rió i la expressió poètica de l'autor de la «Elegia». Veliam si sabré fer-ho.

Seguint aquell principi del meu Sistema Integral de Poetització Catalana que agrupa els «scriptoris en vers», tenint en compte les característiques de la rió poètica llur, en poetes de punt de vista fixo i de punt de vista mòbil, trobem que En López-Picó pertany al primer grup. No es un poeta d'aquells (com En Carner, com En Sagrera) que vegi, pensi i es bliuri a les coses; sinó un poeta d'aquellos altres (com En Riba, com En Millàs-Rauell) que guairen, espien i planten caos a les coses. Quan la rió poètica d'En López-Picó entra en activitat, la seva expressió poètica ja té la mitat de la feina feta. Això, que sembla una cosa tan fàcil d'entendre, hi

ha molts excel·lents escriptors catalans que fan de crític sense esser-ho (Manuel de Montoliu, Josep Maria Capdevila, Antoni Rovira i Virgili, Josep Pia, entre d'altres) que no la entenen ni podran entendre-la mai, per molt que s'ho proposin (si aquests critics fossin poetes, caldrà encabir-los en el segon grup del meu Sistema). La ràó poètica d'En López-Picó és fixa, no abandona mai el seu lloc del mig de la plassa. Hi ha poetes que, quan parlen en vers, surten de casa i van a trobar, a seguir, a empairar les coses. En López-Picó es d'aquells que s'assessú al portal de casa tranquil·lament i esperen que possin les coses pel davant, i quan passen va dir-nos, sense més, però pensant molt les paraules, l'efecte que li fan. Això explica la extrema mobilitat de tota l'obra d'ell, centrada, però, pel seu punt de vista fixo. Ell sempre es ell; allò que canvia es el món, la cavalcada de les genti i les coses, que passa pel seu davant. I heu aquí explicat perquè pot saltar per totes les formes i els matisos i les tendències i les escoles, tornant sempre al punt de partida, sense perdre cap estri del seu bagatge poètic. Es un poeta d'aquells (els veritables homes de Renaixement sempre han estat així) que es complau en obrir totes les portes de totes les cambres de tots els palau de la intel·ligència, però que tanca darrera seu totes les portes de totes les cambres de tots els palau. Et guany? L'entiquiment de la seva expressió poètica! La clau? La fixitat absoluta de la seva ràó poètica!

Podriem dir d'ell que és l'Ulisses de la nostra poesia, sempre navegant i caminant errant pels camins innumerables de la mar i pels senders interminables de la terra, manejant tota mena d'armes, visitant tota mena de pobles, però recorrent que té una cambra pròpia on l'espera la mulier fidel, que és la seva expressió poètica, i un arc ben caruat que només ell sap manejar, que és la seva ràó poètica. Això, tan simple, costa molt de comprendre als catalans d'avui. Es llàstims.

Com procedeix En López-Picó quan permet que actui la seva força poètica? Cal partir de la base que En López-Picó es un poeta d'aquells (au cara a Catalunya)

que compon en els seus moments de consciència poètica i que prepara la composició en les hores de distensió espiritual. Maragall procedia a l'inrevés. Quan escrivia era pràcs d'una il·luminació interna que li enlluminava la ràó poètica. En López-Picó, en canvi, te la ràó poètica en tembra, i davant d'ella la expressió poètica va dibuixant-hi reises de loc entre les quals s'encenen, solejen i s'apaguen les espurnes de les imatges i les metafores. El seu prèm equilibri de la ràó poètica lópezpicomania s'obté en el moment, de la creació; aquest moment, en canvi, en

la ràó poètica maragalliana, era el del suprem desequilibri. En López-Picó «crea» la poesia; En Maragall deixava que la poesia «es creés dintre d'ell». Aquest és un poeta de dintre a fora; aquest era un poeta de feia a dintre.

Quina és la tècnica de l'autor de la «Elegia»? En López-Picó, poeta que coneix l'ofici, home que ha escrit molt, va partir de la retòrica i la poètica oficials, universitàries, prodigi de rutina i de mal gust, que, no obstant, quan cauen a les mans d'un poeta intel·ligent i sensible, devegades, encara que sembli estrany, cobren una frescor i una joventut insospitades. Coneixedor, per experiència pròpia, de tots els secrets de la versificació tradicional, En López-Picó la depura i la va afilant cada dia més, fins al punt que en «Elegia» representa un espènid mestratge. Es un poeta d'aquells que quan escriu aguantà amb la mà un grapat de tirades governadores d'una colla de troncs de cavalls que sovint poden barallar-se i desbocar-se. Té moltíssima cota en lligar caps, i en els seus versos hi ha records que mai serán escrutats pel lector, però que ell per dignitat d'ofici, poeta i afina encara, que sapiga que ningú ha de veure'n. I per la virtut d'aquesta solvència de treballador, jo, que no crec en aquesta tècnica poètica, trobo en els seus versos lliçons i exemples que allunyen de mi la indiferència que sento per la retòrica i la poètica universitària, i que em són de gran salut per la aplicació del Sistema Rítmic.

Com mou els dits En López-Picó quan trena els fils de la ràó i la expressió poètiques? jo vaig dir en altra ocasió que ell era el més clar dels nostres poetes, i ara

Esmalts sobre vidre «La Caca»

NOGUÉS-CRESPO

Originals de Xavier Nogués per a decoració sobre vidre

vaig a demostrar-ho. En López-Picó, quan compon, procedeix per oposició i per reconciliament. Se l'ha titllat, un temps, d'obscur. Ara se'l titlla de difícil. Barroteria i epiderisme, tot això! No hi ha cap poeta català que, quan treballava la matèria poetitzable, obrí amb més claredat, i adhuc gosaria dir amb més cristal·litat, que En López-Picó. Végeu si es senzill: tota la seva complicació de poetitzador consisteix en fer-se entrar a dintre el món exterior i en treure a fora el món interior; en tornar concretes les coses abstractes i abstractes les coses concretes; en prendre les coses de la terra i puçar-les al cel i en prendre les coses del cel i baixar-les a la terra. Res més. Fa l'efecte de dos vaixells que surten cadascú del seu port i van fent camí; i quan es troben al mig de la rota, entre el mar i el cel, en volen de xiulets i de crits i de cant i de salutacions i de voltejar de mocadors entre els passatgers de l'un i l'altra! Damunt d'aquest joc d'oposició llancen-hi una pluja desfeta d'imatges que mai no s'estronquen i d'idees que mai no es cansen d'aclairir les imatges, i tindréu explicada tota la gran sensibilitat de composició del nostre poeta.

Finalment, recordant la afirmació del meu Sistema, que les maluges fan el vers i les idees la prosa, quin balanceig fan unes i altres en l'obra Lópezpicotiana? Per fer-me entendre millor i més depressa ho diré en imatges meves: Les idees d'En López-Picó son igual que un feix de raigs de sol atravesant un cristall bisellat i caient, escampats, damunt d'una catifa de fragments de tots colors. De tant en tant, davant la catifa, dansen i fageu i tornen uns esbarts de petites ombres voleadores. Són les ombres d'un vol d'imatges que creua la llum. Un vol d'imatges, com mi vol d'abelles...

I encara, una pregunta: Tot aquesta muntatge no és més pas per si sol. Amb els mateixos elements, qual sevol altre poeta podria escriure en vers i donar-nos una obra poètica diametralment oposada a la d'En López-Picó. Quina és doncs la força impulsiva i el motor d'aquests elements poètics? Això ja es una qüestió psicòlogica. En López-Picó es un home que sent fortament, però alegreusement, i que pensa molt a fons, però amb una agitació de Bonpèc. La sensibilitat i la interferència s'afeien en ell amb un sanissim orgull (orgull de bona mena, orgull per exaltació de voluntat amadora de si mateixa, orgull romà) però sovint atempestrades per un sentiment d'humanitat que el fa tocar sempre de peus a terra i li fa sentir la voluptat, tan dolorosa, de sanguitar, de tant en tant, i suauament, per dins. Una gota de plor davant d'una altra, dintre les coves de l'Esprit, va formant un entrelai vertical d'estalactites negres. Entre elles, l'amor i l'amistat, com doques llanternes sòrdies, fan un joc paratèl de claror i tenebra; s'hi distiu com si fos un infant que presentat l'immens resplendor de Déu fent deduccions amb la claror que surt dels homes i les dones que el volen, minces candeles enceses. Aquest és el «mèu» López-Picó. Un home que s'ha fet un món interior i un món exterior, i que s'està construint una llei moral que li permet saltar de l'un a l'altre sense perill de fer-se mal.

•Elegia• es l'opuscle dissetè de la seva col·lecció poètica. Això vol dir que l'autor ha passat per setze opuscles més, per setze proves; es un poeta fet, es un home fet, un home «que ha fet d'homes»; que té muller, i fills, i amics, i enemics; això potser vol dir, poetes catalans, que convindrà promulgar una llei prohibit escriure versos a tot home solter menor de quaranta anys.

«Elegia» es una obra madura, greu, equilibrada, ben pensada i ben escrita, que està per damunt de teorèries i d'escoles, un llibre que fa un perfum mixte d'humanitat i de divinitat, una obra d'aquelles que hom pot oferir-la a un estranger sense por de veure's obligat a abaixar la cara (cosa que sol passar molt sovint amb els llibres de poesies catalanes), un llibre que situa un poeta a aquella regió serena on la lloa i el blasme ja no tenen cap sentit ni cap efecte. Es un llibre fort, però serè. Un llibre de poesia pura, en el qual hom hi retroba la petja de tots els grans poetes i de cap d'ells, perquè és, més i crípticament, López-Picó. Hom pensa amb el Dant, amb Shakespeare, amb Pascal, amb la Bíblia, amb l'Orient, amb Grecia; es la història d'un diumenge simbòlic; d'un diumenge que mitja entera i seu els sis dies de la setmana, i d'un poeta que guanya estorni i seu les coses que ha vist durant els anys que formen la meitat de la seva vida, i que, ara, amb tanta de joia i tant de dolor a dir-te, li sembla noves o seminoves. Es un llibre pompos, fastuós, de gran senyor, i al propi temps humil, austèr, de pobresa resignada. Damunt la flama lença del caliu d'aquests versos s'estrenyen «a mà dreta Rafael i Miquel Àngel». Es un llibre essencialment llati; més que llati, romà; més que romà, cristjà; més que cristjà, vaticà; damunt les sedes i els velutats i les alfombrades i els tapissos i els mobles i les joies i els quadros i les estàtues, s'ajoca deixagament la pesantor de l'or i la porpra i els brozes i els marbrats; tot això per servir de peanya a un coixí de plomes i candes i cintes blanques i negres i morades i vermelles, damunt del qual descansa mig amagada, com una violeta morta, una petita creu de fusta sense polir ni plutar. Es el senyal de la bona gent. I és el símbol de la veritat. «Veritat, veritat, esforç inútil...» diu el vers solitari que centra el volum. No, amic López-Picó, l'esforç per la veritat mai no es inútil. I això vos ho sabreu. Sovint els escritors neguïm o afirmem coses pel desig que tenim de convencir-nos nosaltres mateixos de que les coses son més fortes que nosaltres. Interessa la veritat, però posser interessa encara més l'esforç per la veritat. Un raig de comprensió damunt la veritat. Un raig de lluna damunt l'Evangel, que diria la dolça i tremolosa i pulcra Eugènia de Guérin. Interessa, també, trobar uns quants amics que siguin dignes d'entendre la veritat. Avui, a Catalunya, es una misericòrdia trobar-los. Els poetes pensen massa amb el públic, quan escriuen: per això escriuen fan bé! Quants catalans d'avui son capaços d'entendre, de sentir i d'agrair un llibre com «Elegia»: déu, quinze, vint? Son pocs, però ja son prou. En aquesta terra de mitjans autors, de mitjans lectors, de mitjans crítics, la cosa més excèntrica que pot fer-se es escriure i publicar una perfecta obra d'art normal. «Elegia» es un llibre català, però català de nervi, no pas de carn. Hi ha més catalanitat en qualsevol dels sonets excuts de la «Elegia» que en tot un llibre de cançons i balades d'aquests poetes joves que quan escriuen es posen barretina iusca, i beuen en porró, i admiren En Guimerà, i diuen paraules gruixudes, i de tant en tant «fan olla, pel cas». Nosaltres, els que tenim l'orgull de dir-nos deixables vostres, recollim i servim la vostra «Elegia» com un present reial. I en competèn tota la bellesa susterà i la grandesa que tanca. Grandesa, dignitat, gravetat, noblesa, pureza, castedat. Tot això son virtuts antigues. Platàn i Cornellà Neps parlen en vers català. Jo he entès la lílò. En les coses més humils, en un simple diumenge barceloní, hom pot trobar-hi una ditada d'eternitat. Totes aquelles virtuts antigues, aplicades a nosaltres, homes d'ara, son resumides i sublimades en el Decàleg. La llei moral, sobreto! Penseu-hi bé, joves catalans! «Elegia» és un acte poètic; però és, també, un acte polític.

A. ESCLABANS

EL PETIT ROVIRA

1

Encara el petit Rovira no havia arribat a tastar la soda de menta quan de sobte apartà el vas de sòs llavis per observar l'individu que en aquell moment entrava al bar. Tot seguit es sentí negoitós. Cosa més estranya... De bon matí havia sorprès el mateix home davant del seu domicili anotant-se en un quadre el número de la casa; a migdia l'havia remarcat al restaurànt on ell acostumava dinar; ara veu-te l'aquí, entrant al bar en el qual seia totes les tardes

una curta estona... Que seria objecte d'una persecució? Se l'espiajava amb alguna finalitat ignorada o per causa d'algún error? Certament la conducta d'aquell individu començava d'èsser suspіsosament.

I, en efecte, les temors del petit Rovira no deixaven de tenir fonament. El desconegut, en descobrir-lo assegut a un recó del bar, sense preocupar-se ni mica ni gens d'una convenient dissimulació, anà a seure a la seva mateixa taula,

picià de mans per fer venir el cambriol i demanà un pernod. Rovira comprengué que la intenció que portava l'individu era la de fer la seva coneixença; del contrari, per què seia a la seva taula si el bar estrobava gairebé buit?

—No hi ha dubte—pensà— aquest home em busca.

Per tal de dissimular la preocupació que el dominava es portà novament el vas als llavis i feu una llarga i lenta glopada durant la qual, sos ulls, fins com agulles, es clavaren en el sospitós personatge.

Era aquest un home de pronunciada musculatura (tan pronunciada que els seus voluminosos biceps amenaçaven rebentar la post superior de les mànegues de l'americana gris que portava). Unes clenxes cargolades li sortien per sota el capell a cada banda de la cara. Sos ulls eren grossos, rodons, humits, d'expressió melangiosa, bovina. Sos llavis vermells contrastaven amb la color pàl·lida de les galtes. Dua una corbata tornassolada, pantalons blancs i un bastó flexible penjat al braç.

Abans de tastar al seu pernod feu un seny fi de preparatius amb el sucre, l'aigua i la collsreta. Després demanà un diari i es posà a llegir-lo atentament. Aquesta atenció, però, sols era apparent per tal com, ben sovint, desviava un ull, ara el dret, adès l'esquerre, ara i adès tots dos, pels extrems o per sobre del paper, com volent observar al minúscul Rovira. La seva manca de discreció era evident. De sobte ve't aquí que deixa el diari i diu com un dispar:

—Jo el coneix a vostè.

—Vol dir? — respongué Rovira tot timidament davant la vehemència de l'altre.

—Sí, sí; jo el coneix a vostè; fins asseguraria que l'he tractat... Ah, sí! (aqui una gran exclamació) Ara que recordo: A Tarragona!

El bebedor de menta respongué amb senzillesa:

—Un servidor no ha estat mai a Tarragona.

—No ha catal mai a Tarragona? com potser doncs... Contrariat visiblement per la resposta negativa de l'homenet, el desconegut, que sols cercava un pretext de conversa, li llençà un esguard despectiu, encongi les espalles, i novament tornà a desapareixer darrera el diari, com decidit a oblidar l'existència de l'assombrat company de taula. Sols les seves cames—unes cames amples, massícies i curtes—restaren al descobert, una sobre l'altra, deixant a la consideració de'n Rovira l'enorme voluminositat de les sabates.

Tal situació no durà gaire. Passats alguns breus minuts, l'individu deixà el diari i aprofitant un moment en què el petit Rovira s'ajupia per espolsar-se el pantalon, l'embolcallà tot ell—tan menut—en una melangiosa i gairebé tendra mirada. Al mateix temps que es gratava el cap, ron dinà;

—Ve't aquí l'home que em convindria.

Rovira, per la seva banda, començava d'interrogar-se. El seu neguit d'un principi s'havia convertit en curiositat. El desconegut semblava un ésser inofensiu; mes aviat cordial que altra cosa; segurament no hi havia raó per tenir cap temor. Quina seria la seva intenció? Voldria fer-li alguna proposta aventatjosa? Qui sap? Convindria cercar la manera d'assabentar-se'n.

L'homenet, ja disposat en sentit favorable, intentà canviar en agradosa l'expressió hostil amb la qual havia rebut al desconegut i al mateix temps inicià un timid picament de dits sobre el vidre de la taula. L'altre comprengué desseguida. Aleshores s'apartà el barret cap al ciell, feu la cadira una mica més endavant i adoptant un to de franca sinceritat, digué:

—Perdó, senyor; potser soc un inopportú, però necessito parlar-li i no tinc paraules; en fi; vostè és l'home que vaig buscant.

—Jo!—exclamà Rovira fingint sorpresa— I... amb quina finalitat?

L'individu somrigué:

Dibuix de Xavier Nogués
per a decoració sobre vidre

Originals de Xavier Nogués
per a decoració sobre vidre

—La seva ajuda seria per a mi preciosa; per vostè... hum! no cal dir.

—La meva ajuda?

—Sí, sí; la seva ajuda—assegurà el desconegut.

Rovira prengué un glopet de menta. Adoptant un aire escèptic (si bé en el fons es sentia força interessat) digné que per a poc podia servir d'ajut a ningú; ell es considerava com un ésser inútil, completament inútil; felic, mandrós, inconstant, malaltis, poc intel·ligent (tenia la valor de confessar-ho) i, en fi, incapac de ferres de profit al món. Actualment en guanyava la vida portant els llibres d'un magatzem de grans, propietat del seu germà, i Déu sap els esforços de voluntat que feia per complir una mica, només una mica. Altre que no fos el seu germà ja l'hauria engagat al carrer.

—La vida que porto—acabà dient sense abandonar el seu ton d'humilitat— és ben mesquina i si aquesta meva minça talla...

El desconegut, que havia escoltat amb molta complaçència aquest plany inesperat de l'hommet, l'interrumpé aquí tot radiant: justa-

ment la persona que ell cercava no necessitava ésser ni forta, ni intel·ligent, ni activa i sols calia que fos un individu petit i lleuger—i l'homen expressà amb un gest de la mà l'idea de petitesa, i llegeresa.

—Si; petit i lleuger; tal com vostè.

Potser instantàniament el mimòscul Rovira llençà un esguard timid a les massives cames del desconegut.

—El senyor deu ésser artista de circ—di-gué de prompte.

—En efecte.

—Un malabarista.

—Això mateix.

—Probablement la seva habilitat l'exerceix... amb els peus.

—Just!—respongué el desconegut rient molt cordial. Tot seguit es posà serios i afegí: Jo soc Rafel Duran, per altre nom "el cavaller Giordano" del qual segurament haurà sentit parlar.

—No, no senyor.

El cavaller Giordano no feu cap atenció a aquesta insignificant fallida de la seva gran

Originals de Xavier Nogués
per a decoració sobre vidre

fuma. Ja es disposava a dir quelcom quan, remarcant l'hora avencada que senyalava el rellotge del bar, s'aixecà tot cuitós de la cadira.

—Amic meu — digué amb expressió satisfeta — aquesta nit tinc tard. Demà, si vostè vol, enraonarem dels meus projectes amb més calma; estic segur que li agradaran, millor dit, que l'entusiastaran. Vingui a les deu al circ, l'espero. Demà a qualsevol que trobi a la porta pel cavaller Giordano. Tothom em coneix. Soc popular. Vindrà?

El petit Rovira respongué amb aire resignat.

—Faré els possibles, senyor, faré els possibles.

—No deixi de venir; estic segur que acceptarà.

El cavaller Giordano s'acomiadà afectuosament, pagà les dues consumacions i després de repetir encara una vegada més, "Vingui" "L'espero" i de fer una reverència que es repetí en tots els miralls del bar, sentí com una exhalació.

Original de Xavier Nogués
per a decoració sobre vidre

Rovira, poc atent a l'expressiva amabilitat de l'acròbata, restà immòbil a la seva cadira. Per a ell un canvi de vida suposava gairebé una malaltia. S'acostuma a parlar de la mobilitat dels homes petits com una característica que poques vegades falla. Doncs bò, en el nostre home aquesta característica fallava. Deia la veritat gran confessava que no tenia res d'actiu. Al contrari; de vegades sentia la mateixa dificultat per aixecar son braç prim i fràgil com per excitar la més simple idea

en el seu cervell. Per totes aquestes coses no té, doncs, res d'estrany que al cap d'un breu moment decidís en son interior no assistir a l'entrevista proposada per l'acròbata. Un gest desplícit, desdenyós, feu euterborir sos llavis pàl-lids.

—Ja cal que aquest benet s'esperi; no hi aniré.

I d'una sola glopada acabà de beure la verda soda de menta que encara restava al vas.

ERNEST MARTINEZ FERRANDO

Original de Xavier Nogués, per a decoració sobre vidre

ESTABLIMENTS MARAGALL

Passeig de Gràcia, 95
BARCELONA

El número 4 de
LA MÀ TRENCADA
sortirà el dia 24
de desembre

JAUME MERCADER
JOIER
BARCELONA
P. de Gràcia, 46 Telèfon A 1373

LA MÀ TRENCADA

REVISTA QUINZENAL DE TOTES LES ARTS

*Edicions Joan Martí
Ample, 53. Barcelona*

Tota la correspondència al editor
No es tornaran els originals ni es mantindrà
correspondència sobre els que es rebin

Preu de subscripció: 5 pesetes trimestre (sis números)
NÚMERO SOLT UNA PESSETA

La llum del dia
a la mà

L'obtindreu amb una làmpara
i pila elèctrica de la marca
LOT, disposta en tot ric i
a qualsevol moment, d'inten-

sa llum.

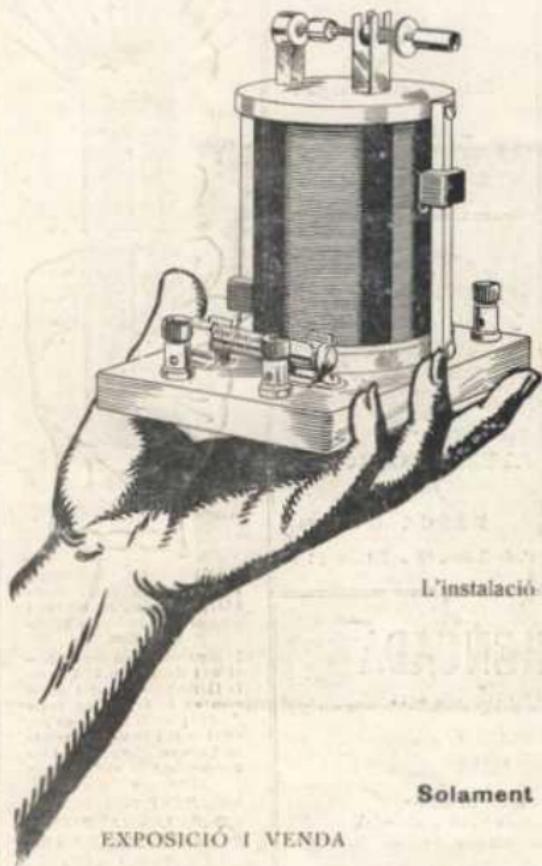
Indispensable en les excursions i viatges; en la llar, en
la fàbrica; per buscar què
com en la foscor; en pujar
l'escalera; en la tauleta de nit;
en el maletí de viatge, resultant
sempre d'una utilitat incomparable; et mateix a la
cistella que si camp.

SOLAMENT SON AUTENTIQUES LES LAMPARES I
PILES ELÈCTRIQUES AMB
LA MARCA «LOT».

SE VENDRÀ
CASA SUPREMA
PELAI, 56-BARCELONA

Radiotelefonia Suprema

Exclusiva de venda dels receptors «Bell»

UN TRIOMF

El famós i més petit
dels aparells BELL
rep els concerts
musicals de Radio-
Barcelona amb gran
perfecció i claretat

L'instalació us la podeu fer amb 5 minuts

El plaer que us proporcio-
narà aquest meravellós
aparell serà tots el dies

Solament costa 30 pessetes

EXPOSICIÓ I VENDA

CASA SUPREMA. Pelai, 56. Barcelona

Si voleu construir-vos l'aparell receptor, demaneu el prospecte que regala aquesta casa